

تقیه و سازمان وکالت؛ راهکار امام عسکری(ع) برای زمینه‌سازی غیبت

عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، گفت: هر امامی وظیفه داشت متناسب با شرایط دوران خود اقداماتی انجام دهد...

عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، گفت: هر امامی وظیفه داشت متناسب با شرایط دوران خود اقداماتی انجام دهد؛ لذا امام عسکری(ع) به تقیه و ارتباط مخفیانه و توسعه شبکه وکالت رو آوردند و کادرسازی کردند؛ امام چون در حصر خانگی بود طبیعتاً راهی جز این مسیر را نداشتند.

قاسم خانجانی استاد حوزه

حجت الاسلام والمسلمین قاسم خانجانی، عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه در گفت‌وگو با خبرگزاری ایکننا به مناسبت فرارسیدن سال روز شهادت امام عسکری(ع)، گفت: امام عسکری(ع) برای آمادگی ذهنی شیعیان و ورود به دوره غیبت اقداماتی انجام دادند تا شیعیان و پیروان ایشان آمادگی لازم را برای درک غیبت و زمانی که امام در دسترس نیستند، پیدا کنند.

وی افزود: علاوه بر روایات متعددی که از پیامبر(ص) وارد شده است مبنی بر اینکه دوازدهمین پیشوای شیعیان چه مشخصاتی را دارد و حتی در برخی روایات آمده است که اسمی است؛ نام او نام من است، در دوره ائمه(ع) هم به مشخصات و ویژگی‌های آن حضرت پرداخته شده است. فراتر از این روایات که از دوره پیامبر(ص) آغاز شده و در طول دوره ائمه(ع) هم تداوم داشته است خود امام عسکری(ع) هم پیش از سایر ائمه(ع) بر بحث غیبت تأکید داشتند و زمینه را برای دوران غیبت آماده می‌کردند.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه تصریح کرد: آن امام همام از هر فرصتی بهره می‌بردند تا شیعیان را آماده کرده و به اعتبار احادیث نقل شده به آنها گوشزد کنند که بعد از ایشان مواجهه با امام معصوم در کار نیست؛ در منابع تاریخی، گفت‌وگوها و نامه‌ها و پیامهایی بین شیعیان و امام حسن عسکری(ع) مطرح است که به خوبی این موضوع را ثابت می‌کند. نادانان سرگردان می‌شوند.

خانجانی اضافه کرد: با توجه به اختناق و خطری که برای امام عسکری و شیعیان وجود داشت و حتی خطر جانی به دنبال داشت، گفت‌وگوها و نامه‌ها حجم زیادی ندارد ولی همین مقدار مختصر هم نشان می‌دهد ایشان چقدر به این مسئله توجه داشتند؛ از محمدبن عثمان عمّری که از نواب خاص امام زمان(عج) بود، نقل شده است که من در خدمت امام عسکری(ع) بودم ایشان با استناد به اخبار و روایات رسیده از پدران شان بحث کردند که زمین از حجت الهی خالی نمی‌ماند و کسی که بمیرد و امام زمانش را نشناسد به مرگ جاهلیت مرده است که در حقیقت همان روایت مشهور است که؛ من مات و لم یعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة.

این محقق و پژوهشگر بیان کرد: در این روایت بیان شده که امام عسکری(ع) تأکید فرمودند که این اخبار، سخنان درست و حقیقی است همانطور که روز روشن حقیقت دارد؛ یعنی این روایات مبنی بر ظهور تردیدناپذیر است و حقیقت آن مانند روز روشن است؛ راوی از امام عسکری(ع) پرسید که بعد از شما امام چه کسی خواهد بود و امام(ع) تصریح کردند که بعد از من حجت بر مردم، فرزندم «محمد» است و هر کسی او را نشناسد به مرگ جاهلیت مرده است و همینجا تأکید کردند که برای او غیبتی است که نادانان در آن سرگردان می‌شوند، اهل باطل در آن هلاک می‌گردند و کسانی که برای آن وقت تعیین کنند، دروغ می‌گویند.

وی افزود: این روایات در منابع متقدم ما مانند کمال الدین شیخ صدوق آمده که از منابع دست اول و معتبر است. همچنین روایت داریم که وقتی کسانی در مورد امام بعدی تردید افکندند و بگو و مگو راه انداختند امام(ع) فرمودند گو اینکه کسانی منکر آخرین ما هستند و بعد جمله ای طلایی فرمودند که بسیار با ارزش است (و در جهت مقابله با کسانی چون واقفیه و منکران امام دوازدهم نیز کاربرد دارد): منکر آخرین نفر ما منکر اولین نفر ما هست؛ یعنی اگر کسی امام زمان(عج) را منکر شود منکر امام علی(ع)، امام حسن و حسین(ع) و... شده است. آماده کردن شیعه برای غیبت

عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه گفت: باز ایشان تأکید فرمودند که برای فرزند غیبتی وجود دارد که مردم در آن شک می‌کنند مگر کسی که خدای تعالی او را حفظ کند، در مجموع این روایات می‌بینیم که نوعی آمادگی سیاسی و اجتماعی و فرهنگی برای دوره غیبت صورت می‌گیرد تا شیعیان آمادگی برای عصر غیبت پیدا کنند. همچنین امام عسکری(ع) در ماه‌ها و

سال آخر عمرشان ارتباط خود را با شیعیان کم کردند و غیر مستقیم با مردم حرف می زدند و عمدتاً با نامه نگاری و وکیل و پیک و ... با شیعیان مرتبط بودند و مواجهه حضوری و مشافهه کمتر بود.

وی افزود: بحث شبکه ارتباطی وکالت و توسعه آن در دوره امام عسکری(ع) نیز یکی از کارهای بزرگ در آماده سازی شیعیان برای دوران غیبت بود تا آنها بدانند از طریق وکلا و نایبان امام می توانند با ایشان مرتبط شوند به همین دلیل در مناطق مختلف شیعه نشین، وکلایی از طرف امام(ع) نصب شدند و به خصوص در مناطقی که از سامراء دوره بودند تمامی امور توسط وکلا انجام می شد و عملاً تمرینی برای دوره غیبت صورت می گرفت.

خانجانی اضافه کرد: از نظر سیاسی نیز راهبرد امام عسکری(ع) همانند همه ائمه(ع) قبل، مقابله با جریانات حاکم بود که ظلم و جور محور حکومتشان بود ولی طبیعتاً امام نیروی نظامی و امکان لشکرکشی نداشتند؛ مقابله نظامی هم قطعاً خود امام و هم شیعیان را با مشکل مواجه می کرد و ثمری هم نداشت چون برخی ممکن است بگویند ایشان مانند امام حسین(ع) مقابله می کردند و نهایتاً شهید می شدند ولی این شهادت ثمر چندانی نداشت. شهادت امام حسین(ع) راهی را باز کرد که ما تا ابد از آن قیام و حماسه راه سعادت را بیابیم ولی اگر سایر ائمه(ع) هم می خواستند این مسیر را بروند جز کشته شدن ایشان، ثمری نداشت و چیزی عاید جامعه مسلمین و شیعه نمی شد. انتخاب راهکار تقیه

خانجانی اظهار کرد: باید زمان ها و دوره های ائمه(ع) و رسالت ایشان را با هم خلط نکنیم زیرا هر امامی وظیفه داشت متناسب با شرایط دوران خود اقداماتی انجام دهد؛ لذا امام عسکری(ع) به تقیه و ارتباط مخفیانه و توسعه شبکه وکالت رو آوردند و کادرسازی کردند؛ امام چون در حصر خانگی بودند راهی جز این مسیر نداشتند و مخالفتشان با حکومت توأم با حفظ جان شیعیان بود. مقابله با افکار صوفیان متصنع

وی با اشاره به این مسئله که امام عسکری(ع) با افکار انحرافی دوره خود نیز مقابله کردند، ادامه داد: در این دوره افکار ثنویت و دوگانه پرستی رو به رواج بود و در نقلی بیان شده که امام با اشاره انگشت و تکرار کلمه؛ احد احد اشاره به خالقیت خدا و یگانگی ایشان در برابر دوگانه پرستی داشتند. یا وقتی مفوضه اعتقاد داشتند که خدا پیامبر(ص) را خلق کرد و حتی خالقیت را به او سپرد امام در برابر آن ایستادند و فرمودند رسول خدا(ص) هم مانند ما مخلوق است، جز اینکه بر او وحی می شده است یا با واقفیه مبارزه کردند و فرمودند اگر کسی متوقف در یک امام اعم از ششم و چهارم و هفتم شود باطل است و کسی که آخرین امام را قبول نداشته باشد سایر ائمه(ع) را هم قبول ندارد.

خانجانی گفت: مقابله با افکار صوفیان متصنع و ظاهر فریب از دیگر اقدامات امام عسکری(ع) بود؛ در روایت بیان شده است که شیعیان را از این گروه بر حذر داشته و فرمودند؛ احذروا الصوفی المتصنع؛ از صوفیان ریاکار و ظاهر فریب پرهیز کنید؛ اینها کسانی هستند که باطن رفتارشان انحرافی است. در مجموع امام با وجود اختناق فراوان به خوبی به مدیریت سیاسی و اجتماعی و فرهنگی شیعیان در دوره خود پرداختند.